

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

— Ze Lwowa. —

U w i a d o m i e n i e.

Dnia 25. Kwietnia r. b. rozdane zostały w Rzeszowie ze Skarbu kraiowego za ulepszenie chowu koni i bydła rogatego następujące nagrody: 1) Za wychowanie najpiękniejszych źrebców po stadnikach cesarskich wyliczono nagrody: Woyciechowi Majewiczowi i Michałowi Sznayderowi mieszkającym z Kamienia wsi do Państwa kameralnego Nisko należącey, tudzież Jędrzeiowi Krach z Tarnawki Państwa Leżayskiego każdemu po Czerwonych Złotyach 20 w złocie. 2) Za najpiękniejsze po stadnikach Cesarskich wychowane klaczki: Henrykowi Hausnerowi Kolonistcie z Dorbachu Państwa Leżayskiego, Filipowi Beker, Jakóbowi Kripper z Gillershofu, zaś Adamowi Uibel z Königsberg i Wilhelmowi Neuls z Nowego Dorbach Państwa Leżayskiego, tudzież Wilhelmowi Rothang z wsi Steinau do Państwa kameralnego Nisko należącey każdemu po Czerw. Zł. 6 w złocie. 3) Za wychowanie najpiękniejszych byków po ZR. 12 M. K., Adamowi Uibel z Königsbergu Państwa Leżayskiego, Kasprowi Słuszczowi włościanowi z Huty Komorowskiej, Tadeuszowi Kowalowi włościanowi z Borku nowego Państwa Tyczyńskiego, nakoniec 4) Za wychowanie najpiękniejszej krowy odebrał nagrodę 8 ZR. M. R. Kolonista Frydryk Metzger z Königsbergu Państwa Leżayskiego.

O dalszym pobycie NN. Cesarstwa w Weneccy donoszą co następuje:

W d. 4. Sierpnia czynił N. Pan obrotu z załogą Wenecką na placu S. Marka w towarzystwie Arcy-Xiążąt Franciszka Karola i Raynera iakoż Xięcia Modeny i Arcy-Xięcia Ferdynanda d'Este. Późem N. Monarcha był dnia tego i następnego na posiedzeniu Rady Rządowej i dnia pierwszego raczył zabawić godzin trzy a drugiego pięć. W obu dniach po obiedzie dawał N. Pan wielu osobom postuchanie.

N. Pani zwiedziła w dniu wspomnianym kościoły: *S. Maria Formosa*, *S. Giovanni e Carlo*, *dei Gesuiti*, *Madonna deli Orto*, *degli Scalzi* i *di S. Lucia*, a potem galerią *Barberigo*. Po południu raczyła N. Pani dać postuchanie damom

maiącym wstęp do Dworu. Dnia następującego, 5go N. Monarchini w towarzystwie Xiężny Parmy i Arcy-Xiążąt Franciszka Karola i Raynera była obecna połowu ryb w *Murano*, a powracając oglądała kościoły *dei Frari*, kościół i szkołę *di S. Rocco*, i kościół *di S. Salvatore*, a później zwiedziła klasztor braci miłosierdzia na wyspie *Isola di S. Servilio* i klasztor Mechitaristów na wyspie *di S. Lazaro*.

Arcy-Xiążę Franciszek Karol wraz ze swoją Małżonką zwiedził w d. 4. t. m. arsenał, gdzie więcej trzech godzin zabawił, a potem był obecny spuszczeniu z warsztatu galioty, która na cześć dostojnej Arcy-Xiężny otrzymała imię Zofii. Dnia następującego wsiedli Arcy-Xięstwo na tęż galiotę, która wyszedłszy pod żagle z kanału Giudecca aż do Fusiny, i płynąc koło C. K. pałacu, takowy pozdrowiła 21 wystrzałami.

Arcy-Xiąże Palatyn iako Prezes Król. Węgierskiego Wielkorządztwa, raczył Alexandra Beothy z Bessenyo Sekretarza tegoż Wielkorządztwa wraz swoim prezydialnym Sekretarzem mianować a to w miejsce zmarłego P. Piotra de Szalay.

W d. 11. b. m. odprawiła się w Peszcie pod przewodnictwem Zygmunta Szögyényi z Magyar Szögyény, Kawalera Królew. Węgierskiego orderu S. Szczepana, Królew. Prokuratora w rzeczach sądowych, C. K. Rady nadwornej i Administratora urzędu Starosty połączonych Komitatów Pesztu, Pilisz i Żolth, liczna Jeneralna Kongregacya Stanów, na której odczytano najłaskawsze listy Królewskie na Seym przez Jego C. K. Mość na d. 11. Września w Preszburgu przeznaczony i dwóch Deputowanych ze strony wspomnianych Komitatów wybrano. Wybór padł na Emeryka Pechy de Pech-Ujfalu, Assessora wysokiej septemwiralnej Tabuli i Józefa Fejervary de Romanfalva, Nadnotaryusza tychże Komitatów.

Na służbę podczas mającego nastąpić Seymu nadciągną do Preszburga pułki kirysyierów Następcy Tronu Ferdynanda i Xięcia Fryderyka Saskiego, tudzież dwa bataliony grenadyierów Morawskich i dwa bataliony pułku piechoty Barona Mayer.

Od d. 8. t. m. pracnie oddział pontonierów pod rozkazami Majora Magdeburg i dwóch Oficerów nad wystawieniem stojącego mostu na Du-

mań, który zaraz obok pływającego będzie zbudowany.

Józef Hrabia Brunswik Korompa Królew. W. Sędzia i t. d. przez N. Pana Królew. Kommissarzem mianowany instalował w d. 28. Lipca uroczyście Jana Nep. Barona Malonnay de Vissap C. K. Podkomorzego, Radcę nadwornego i Referendarza Królew. Węgierskiej Kancelaryi nadwornéj w nowym jego charakterze jako Starostę Neutraskiego Komitatu. Oba Komitaty, które na tę uroczystość przysłały Deputowanych są: Preszburgski, Trenczynski, Thurocki, Bartski, Komornski; Neogradzki, Heveski i Aradzki.

W nocy z d. 10. na 11. t. m. była w Budzie wielka burza i deszcz ulewny. W Krystynaszadzie zabił piorun człowieka, który spał na boisku.

Z Medyolanu donoszą: Nowo założona droga idzie wzdłuż wschodniego brzegu jeziora w Como przez Valtelin, tak zwane góry Wormser i Stilfir Joch (*Monte Stelvio*); pod Pradt, na dolinie Etsch łączy się z drogą pocztową, która wiodąc na dół przez Merau do Botzen, a do góry przez Innthal, Finstermünz i Landeck do Insbrucka, jest nie tylko ważną jako droga związkowa między Lombardią i Tyrolem, lecz zajmie pierwsze miejsce między pomnikami naszego czasu, jako dzieło sztuki.

Droga ta, która się od wszystkich dawniejszych przez Alpy robionych tem odróżnia, iż idzie przez góry prawie 9000 stop, gdzie pierwéj zaledwie była ścieżka, począwszy od Colico w miejscu wylądowania na jeziorze Como aż do miejsca połączenia się jej z drogą Tyrolską jest ukończona, i od d. 1. Sierpnia b. r. urządzoną zostanie na teyże poczta listowa i wozowa. We dwóch latach, skończoną będzie wzdłuż jeziora Como aż do Varenny, a potem aż do Lecco, lecz na teraz potrzeba będzie odbywać jeszcze podróż wodą przez część jeziora.

Aby pojąć trudności, które przy robieniu tey drogi należało pokonać, dosyć będzie namienić o tem co następuje;

Droga wznosi się w górę w samym Bormio. Miejsce to leży blisko 1250 metrów nad powierzchnią śródziemnego morza. Naywyższy punkt góry Stelvio, którego dosięga, wynosi 2814 metrów (8850 stop); podług tego więcéj o 800 metrów (blisko 2600 stop) jak naywyższy punkt drogi przez Simplon. Z tamąd idzie droga aż do Pradt, które miejsce więcéj jak 900 metrów jest nad powierzchnią morza. Cała droga tak jest sztucznie podzieloną i zrobioną, iż wozy ładowe mogą pość bez przyprzązki; zaś lekkie odbywać mogą podróż tak do góry, jak i na dół

truchtem. — Na stronie od Veltelina zbudowano cztery domy na schronienie (*Refuges*) z których drugi i czwarty służą na stacyą pocztową, zaś na stronie od Tyrolu dwa takie domy. Tam gdzie na górach rynny oznaczają spadek lawin, zbudowano sklepione mosty, po pod które mniejsze przesuwają się lawiny, lub szerokie, wysokie i od 150 do 200 stóp długie, pokryte galerie, mające ku dolinie wielkie okna, a przez których dachy naywiększe masy śnieżne zsuwają się; urządzenie takiego nie masz na drodze Simplonskiej.

Między trzecim i czwartym domem schronienia, na wysokości więcéj jak 2000 metrów, ustaie wegetacyia, i podróżny dosięga niebawem krainy wiecznych śniegów. Atoli tylko na chwilę może być wstrzymany, ponieważ dozorczy drogi i dostateczna ilość robotników gotowi są zawsze w owych domach do oczyszczenia gościńca; iczli go napadnie burza, tedy znajdzie w owych domach schronienie a nawet w czwartym — naywyżéj położonym — wszelkie wygody.

Wszystko, co krainy Alpów dla miłośnika wielkich natury scen pociągającego mieć mogą, jest na tey drodze połączeniem. Oprócz tego, że droga ta pomiędzy wszystkimi Europejskimi naywyżéj idzie, strona południowa przedstawia wysunięty za każdym zwrótem drogi w innym kształcie poiawiający się widok wodospadów, które poniżej tworzą Adde, strona zaś północna ukazuje pyszny widok wielkich półlodowatych, które konieczność Ortla daleko otaczają. Trzy ślizgawice, wpływ tego morza lodowatego — które naylepiéj z trzeciego domu widać, — kręcą się nadoł aż do głębokości 2,200 metrów. — Podczas dnia lub w godzinach jasnych, dostrzegacz zoczy w oddaleniu dwóch godzin drogi wśród grupy olbrzymich gór, konieczność Ortla, która dawniey mianą była za tak wysoką, jak Montblanc, lecz podług nowego przemierzenia daleko onéj nie dosięga.

We trzech nie spełnia latach dzieło to wielkie zostało ukończone. W tym samym czasie zrobiono drogę Splügeuską i obie na dolinie Puster z Weneckim łączące. Żadna z tych tak we względzie do pokonania trudności, jak i we względzie zręcznego i sztucznego wykonania nie ustępuje owéj od wielu podróżnych i dzieiopisów jako cud dni naszych przez Simplon stawionéj drogi, chociaż, gdy im na wielbicielach zbywa, zaledwie ieszcze w obcych krajach wiedzą o ich istnieniu.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Ameryka Hiszpańska.

Z nadzwyczajnéj Gazety Meksykańskiej z d. 13. Czerwca dowiadujemy się, że okręty wojenne

Hiszpańskie: Azja o 58 działach i bryg Konstan-
cya, poddały się Meksykanom. Poddanie się to
nastąpiło w skutek kapitulacyi, w której warowa-
no, że osada okrętowa otrzyma zaległy żołd od
Rządu Niepodległych, a należący się iey od Hi-
szpanii, i że iey wolno będzie pozostać w tey
części Państw południowo-amerykańskich, gdzie
się iey podoba, lub udać się, gdzie indziej. Te
obadwa okręty poddały się dowódcy fregaty Me-
xykańskiej, D. Jose Martinez, d. 1. Maia w Mon-
terrey, w wyższej Kalifornii. Kuryer Angiel-
ski zawiera dokumenta ściągające się do powyż-
szego poddania się.

Gazety w Limie wychodzące z d. 15. Marca
zawierają szereg wyroków i uchwał Kongressu
Peruwiańskiego. Między temi jest wyrok z d. 10.
Marca, nadający Oswobodzicielowi, Bolivarowi,
nieograniczoną Dyktatorską władzę aż do końca
roku 1825, i upoważniający go, zaciągać pożycz-
ki, nakładać nadzwyczajne podatki, wypędzać
nieprzyjaciół niepodległości Amerykańskiej z zie-
mi Rzeczpospolity, znosić ustawy, któreby się mu
nie zdawały być zgodne z wolnością i bezpie-
czeństwem Państwa; i stanowić bardziej odpowia-
dające i t. d. W skutek pełnomocnictwa nieogra-
niczonego danego Oswobodzicielowi, jak już na-
mieniliśmy miał Kongres wyrokiem z dnia tegoż
samego ogłosić prace swoje za ukończone.

Statek parowy »Oswobodziciel« wyplynie za
kilka dni z Londynu do Kolumbii, aby w skutek
ugody zawartej między Rządem Kolumbijskim, a
Pułkownikami Angielskim Hamiltonem można re-
gularnie odbywać żeglugę po rzece Oronoko.

Hiszpania.

Bryg wojenny Hiszpański »Providencia« za-
winął w d. 15. Lipca do Kadyxu, i przywiózł
Rządowi wiadomości urzędowe z wysp Filipińskich,
dochodzące do d. 1. Marca. Naywiększa spoko-
ność panowała w tych osadach, i Jeneralny Ka-
pitan donosi, że korweta Muerte o Gloria (Smierć
i Stawa) i bryg Belgrano, należące do powstań-
ców Peruwiańskich, zawinęły do portu Manilly,
oddając się pod rozkazy Rządu Hiszpańskiego.
Kapitanowie i osady obu tych okrętów oświadczy-
li, iż chwicili się tego sposobu, ponieważ nie
mogą znieść postępowania Niepodległych.

Wielka Brytania i Irlandya.

Gazeta nadworna donosi o mianowaniu P.
Algerron Percy Sekretarza Poselstwa w Paryżu
pełnomocnym Ministrem w Szwajcaryi.

Utworzyło się nowe towarzystwo mające na
czele Xięcia York i Xięcia Wellingtona w celu
zaprowadzenia żeglugi parowej między Anglią i
większemi wyspami i portami Ameryki. Okręty te

wyplwać mają z Valentia małego portu w połu-
dniowo-zachodniej Irlandyi, który w połączonych
Królestwach naystosowniejszy jest dla tego ro-
dzaju żeglugi.

W Porthsmouth uzbieraiają teraz trzy okręty:
1) Jeden dla przewiezienia Kapitanów Clapperton
i Pearce do Afryki. Okręt ten bierze z sobą róż-
ne podarunki, jako to: działa sześciofuntowe, ra-
kiety i t. d. dla Sultana Sowdan, Króla Sockatoo
i dla innych sprzymierzonych Naczelników. 2)
fregatę Glasgow dla przewiezienia Lorda Strang-
ford do Kronsztadu, i 3) fregatę Thetis, na której
popłynie Stratford-Kanning do Konstantynopola.

W d. 20. z. m. spuszczone w Liwerpoolu
z warsztatu okręt parowy Bolivar budowany na
rachunek Rządu Kolumbijskiego. Wyprawa przed-
sięwzięta z Anglii w roku zeszłym na okręcie wo-
iennym Tamar, zajęła na rzecz Anglii w posiadłość
wszystkie wyspy i krainy Australskie, położone
pod 120° i 135° stopniem długości, wraz dro-
gą Apsleya i Clarence i portem Essington na Ko-
burgskim półwyspie.

Gazeta poranna donosi, że Dyrektorowie Kom-
panii Wschodnio-Indyjskiej przełożyli Rządowi
projekt do zatwierdzenia, w celu pomnożenia wey-
ska w Indiach Wschodnich. Takowemu manie-
dostawać szczególniey Oficerów. W potyczce
zaszły w d. 15. Stycznia blisko Rangoon został
w niewolę wzięty Jeneralny Chyrurg wojska Bir-
manów. W tem woysku utrzymywało się powsze-
chnie zdanie, że stary Król w Awie zabity, i ie-
go naymłodszy syn pod opieką Rejencyi wstąpił
na Tron. Choroby w woysku Angielskiem w Ran-
goon znacznie się zmniejszyły, i w miesiącu Lu-
tym spodziewano się pochodu Jenerała Campbell
wewnątrz kraju. Woysko posiłkowe Ashamskie li-
czy 2,500 ludzi z bronią, 10 działami i 10 ło-
dziami działowemi. Cachar, przez Anglików za-
jęty, iestto bardzo urodzajny kraj, atoli zupeł-
nie zniszczony, ponieważ Birmanie wszystkich
z sobą mieszkańców zabieraiają.

Nadeszłe gazety z Kalkuty dochodzące do
d. 8. Marca; donoszą o niepomysłnym ataku
Pułkownika Hampton (pod Sir A. Campbell) na
Ramree, oczem Gazeta Rządowa tak mówi: Puł-
kownik działał bez rozkazu i związku z ogólnym
planem operacyi. Jenerał Shuldham postępując
na przod, stanął w Munipore.

Podług wiadomości z Kalkuty do d. 13. Mar-
ca sięgających, główne woysko Angielskie w Ran-
goon, po przybyciu posiłków z Ceylonu i Madras
wyruszyło w d. 16. Lut.; Jen. Campbell posunął się
naypierwéy na lądzie, Jenerał Cotton wsadził
znaczną liczbę wojska na czołna stojące na rzece.
Obadwa dowódcy zamierzali w d. 19. stanąć w
Donabee, a potem wspólnie dalej postępować.

Niebawem przed tén, Kapitan Angielski Goodwin uderzył bezowocnie na oszańcowany obóz Birmański, 30 mil od Rangoon. Całą siłę Birmanów pod dowódczą Burdala i jeszcze drugim pod Parlong zebraną, chociaż zapewne przesadzoną, podają na 80,000 ludzi.

Francyja.

Jéy Królewicowska Mość, *Madame*, Xiężna Berry, przybyła w d. 2. b. m. do Dieppe. Gwardya narodowa konna wyjechała naprzeciw Xiężny, i otaczała powóz aż do miasta, przed oknami powiewały białe chorągwie, a w nocy oświetlono Dieppe. Dnia następującego rano użyła Xiężna przyjaciółki po morzu na statku Królewskim.

Echo du Midi pisze: »Przed kilką dniami donosiliśmy podług naszéy prywatnéy korespondency z Stolicy, że Rada Stanu trudni się planem założenia portu na równinie Grenelle i kanału z Paryża do Havre; teraz mamy wiadomość, że Rada Stanu plan ten przyjęła; co zaś wiadomość tę zdaie się potwierdzać, iest to, że wielu inżynierów sledzi poziomu płaszczyzny z Renu do Marny, a z Marny do Sekwany; port Paryżki ma mieć związek z Renem; pocieszającą iest naprzód widzieć, ile uzyska handel Niemiecki ze Stolicą Francyi.

Zjednoczone Niderlandy.

Xiążę Wellington przybył do Bruxelli dla oglądania twierdz Niderlandzkich, na których budowę, użyta ma być część wynagrodzeń Anglii z ostatniéy wojny, pod dozorem Xięcia.

* Sądzą, że do niedawno namienionego wyśłania nadzwyczajnego Kommissarza do osad Niderlandzko-Wschodnio-Indyjskich, są powodem dwa stronnictwa (Belgijskie i Hollenderskie), które z szkodą osad walczą z sobą w Batawii i na przemianę przeciwko sobie działają. Sądzą także, że przy większéy jedności w planach i działaniach uniknąć można było ostatnich wojen z kraiovcami, chociaż zwyciężkich, lecz bardzo kosztowych.

Królestwo Polskie.

— Z Warszawy. —

JO. Xiążę Namiestnik Królewski d. 18. Sierpnia wyjechał dla zwiedzenia Woiewództwa Augustowskiego; za dni kilka spodziewany iest z powrotem.

JO. Xiążę Wołkoński, nadzwyczajny Poseł N. Pana do Króla Francuzkiego, wracając z Paryża, d. 10. b. m. przybył do Warszawy, a wyjechał d. 13. do Petersburga.

Radca Stanu Hintz, przydany do Kancelaryi cywilnéy Jego Cesarzowicowskiey Mości W. Xięcia Konstantego, został mianowany rzeczywistym Radcą Stanu. — Gubernator Cywilny Podolski, Groholski, ozdobiony został Orderem Śwój Anny Iszéy Klasy.

Kommissyia Woiewództwa Płockiego powodowana szlachetną starannością przyczynienia się do zbawiennych zamiarów Wysokiego Rządu względem moralnego oświecenia Starozakonnych, wydała w z. m. obwieszczenie, którego osnowa iest, iż wakująca przez śmierć Ezechiela Rubinstein mieszcze Rabina w Płocku, temu Izraelicie konferowane zostanie, kto obók gruntownéy znajomości zasad Religii Moyżesza urzędowemi świadectwami dobry sposób myślenia i spokojnego postępowania udowodni, oraz przekona, że znajomość ięzyka Polskiego dokładnie posiada. Nakoniec wyraża, że do rzezonéy posady przywiązana iest pensyia Etatem dozoru bóz: obięta, rocznie Złt. 3,000, oprócz bezpłatnego mieszkania, i że pretendenci mają złożyć Kommissyi Woiewódzkiey dowody wspomniane do dnia 15. Września.

Niemcy.

Rząd Xiążęco-Heski zawarł z domem handlowym Rothschilda i Synów w Frankforcie ugodę o pożyczkę. Podług obwieszczenia wynosi takowa 6 mill. 500,000 ZR. i podzielona iest na 130,000 cząstkowych rewersów długu wydanych na właściciela, każdy po 50 ZR. Te rewersa zapłacone być mają w 50 latach przez 40 losowań, w sześć miesięcy po każdym ciągnienu, bez potrącenia. Podczas pierwszego losowania, które przypadnie d. 2. Stycznia 1827 ma być wyciągnionych 2000 losów ze znacznemi wygranemi, z których iedna uczyni 120000 ZR., iedna 30000 ZR., 10000 ZR., 5,000 ZR., sześć po 1,000 ZR. i t. d. najmnieysze 1,000 po 62 ZR. Wszystkie wygrane wynoszą w pierwszym roku 302,000 ZR. Te wygrane przypadają aż na rok 1832, w którym uczynią tylko 144,600 ZR., atoli potém podniosą się powoli do summy 2 mil. 853,500 ZR. Liczba cząstkowych losów mająca być ciągniona podnosi się z każdym rokiem, tak, że w r. 1874 i 1875 nawet 10,000 sztuk będąci rocznie ciągnionych. Najmnieysze wygrane równie z każdym powiększają się rokiem.

Do tego Numeru Gazety dołączony iest Numer 34. Rozmaitości.